

Історія кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин розпочалася у серпні 1975 року, коли на історичному факультеті відбувся поділ єдиної на той час кафедри історії на два структурні підрозділи. Одним із них стала кафедра загальної історії під керівництвом доцента Миколи Васильовича Тимчука. 1976 року його змінив професор Василь Михайлович Мельник, обіймаючи посаду до жовтня 1984 року. Упродовж 1984–1987 років розвиток кафедри загальної історії визначався професійним керівництвом доцента Елеонори Вікторівни Яковенко, а з 1987 по 1995 рік естафету лідерства перейняв доцент Володимир Олександрович Дятлов, чий зусилля сприяли зміцненню академічних традицій підрозділу.

Робота кафедри протягом другої половини 1970-х–1980-х років спрямовувалася передусім на розробку базових курсів всесвітньої історії, накопичення тематичної літератури, підготовку висококваліфікованих наукових кадрів. Значна увага приділялася виховній роботі на історичному факультеті.

Усі члени кафедри працювали лекторами обласної організації товариства «Знання», брали активну участь у всесоюзних і республіканських наукових конференціях, демонструючи вагомі науково-методичні досягнення.

Систематично працювали студентські гуртки археологів, екскурсологів, з історії мистецтва та міжнародної проблематики. Щорічно кафедра організовувала археологічну практику для студентів у складі Південно-донської експедиції Ленінградського інституту археології АН СРСР та Слов'янської експедиції Київського інституту археології АН УРСР.

Традиційно підтримувався зв'язок зі школою м. Седнів, регулярно проводилися спільні засідання викладачів кафедри та шкільної ради, ініціювалися профорієнтаційні заходи.

1990-ті роки стали новим періодом в історії кафедри. Суттєвий перегляд навчальних планів і програм, відкриття на історичному факультеті нових спеціальностей (історія поєднувалася з українознавством, соціальною педагогікою, психологією, туристично-краєзнавчою роботою, історією релігії та церкви, правознавством, англійською мовою та літературою), запровадження ступеневої системи підготовки фахівців – усе це поставило перед колективом кафедри нові завдання. 1998 року змінилася її назва – кафедра всесвітньої історії.

З вересня 1995 року кафедру очолив професор Костянтин Михайлович Ячменіхін, який раніше працював на кафедрі історії слов'ян. 1994 року він захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук й обійняв посаду очільника підрозділу, незмінно виконуючи ці обов'язки протягом 30 років (до вересня 2025 року). Його багаторічна праця та стратегічне бачення стали фундаментом для інституційної міцності й наукової тяглості кафедри всесвітньої історії, дозволили згуртувати колектив навколо актуальних і цікавих дослідницьких проблем.

Під керівництвом проф. К. М. Ячменіхіна були підготовлені та захищені 8 дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидат історичних наук/доктор філософії. Він працював заступником голови Спеціалізованої вченої ради

К 79.053.01 у Чернігівському національному педагогічному університеті імені Т. Г. Шевченка, входив до складу Спеціалізованої вченої ради Д 64.051.10 Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Авторству проф. К. М. Ячменіхіна належать понад 80 публікацій з вітчизняної історії та джерелознавства першої половини ХІХ ст.

Традиційно на базі кафедри проводилися наукові конференції, круглі столи із залученням провідних науковців України й зарубіжжя. Результати роботи конференцій регулярно публікувалися у фахових виданнях. Систематично відбувався Міжнародний семінар «Проблеми всесвітньої історії: держава та суспільство в історичній ретроспективі».

Детальна інформація про історію кафедри упродовж 1975–2007 років оприлюднена на сторінках колективної праці (Дятлов В., Кондратьєв І., Ячменіхін К. Кафедра всесвітньої історії Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Чернігів: Сіверянська думка, 2007. 140 с. URL: <https://epub.chnpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/4891>).

2015 року, з метою реорганізації та оптимізації структурних підрозділів університету, до колективу кафедри всесвітньої історії приєдналися викладачі кафедри історії Центрально-Східної Європи. Водночас розширення спектра кафедральних навчальних дисциплін, підвищення професійної кваліфікації викладачів і розробка нових освітніх програм зумовили зміну назви кафедри: з 2018 року – кафедра всесвітньої історії та міжнародних відносин.

Нині функціонування кафедри забезпечують 14 науково-педагогічних працівників, поміж яких троє – доктори історичних наук, професори: В. О. Дятлов, І. В. Кондратьєв, К. М. Ячменіхін та одинадцятьо – кандидати історичних наук, доценти: Г. С. Доманова, І. І. Еткіна, М. К. Кеда, О. О. Коваленко, Л. А. Павленко, Т. В. Соломенна, О. Б. Стрілюк, О. Ф. Тарасенко, Н. О. Ципляк, Л. М. Шара, С. М. Шуміло. Обов'язки старшого лаборанта кафедри виконує О. Ю. Шастіна.

На кафедрі розроблено й викладається понад 60 навчальних дисциплін. Бібліографічний список праць викладацького складу налічує більше 1000 наукових і науково-методичних публікацій, серед яких – монографії, статті у фахових виданнях, зокрема індексованих у наукометричних базах даних Scopus та/або Web of Science, а також тези доповідей.

Викладачі кафедри демонструють високу наукову активність, систематично беручи участь у міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, форумах і круглих столах. Така діяльність сприяє інкорпорації підрозділу в загальноукраїнський та світовий освітні простори, а також дозволяє впроваджувати інноваційні методики й підтримувати належну фахову експертність.

Кафедра послідовно реалізує євроінтеграційну стратегію через розробку та імплементацію міжнародних грантових ініціатив. 2019 року доц. М. К. Кедою започатковано традицію підготовки й виконання проєктів ЄС програми Erasmus+ (напряв Jean Monnet). Під її очільництвом стартував проєкт «Культурний вимір Європи» № 611810-EPP-1-2019-1-UA-EPPJMO-CHAIR: <https://nuchkerasmus.wixsite.com/culde/our-team>, спрямований на

вивчення історичної компоненти європейської культури в її широкому значенні та аналіз можливості й доцільності адаптації європейських культурних цінностей в українських реаліях. Ключовими виконавцями проєкту стали проф. В. О. Дятлов і доц. Т. В. Соломенна.

Упродовж 2019–2025 років викладачі кафедри розробили та реалізували низку грантових проєктів, а також нині задіяні у нових ініціативах програми ЄС Erasmus+ (напрямок Jean Monnet: Chair, Module, Center of Excellence):

- «Європейські антитоталітарні практики», № 599704-EPP-1-2018-1-UA-EPPJMO-MODULE: <https://alinahaiduk.github.io/eap.philosophy/index.html> (менеджер і виконавець – доц. М. К. Кеда);
- «Європейський освітній простір: можливість та виклики для України», № 611363-EPP-1-2019-1-UA-EPPJMO-MODULE: <https://surl.li/uxlixj> (виконавці – доценти М. К. Кеда, О. Б. Стрілюк);
- «Вивчення Європи: освітній вимір», № 101085480-SEED-ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH: <https://sites.google.com/view/seed-ua> (керівник – доц. М. К. Кеда, виконавці – професори В. О. Дятлов, І. В. Кондратьєв, доценти Т. В. Соломенна, О. О. Коваленко);
- «Європа та європейці у світлі змагання інтелектуальних традицій», № 101127471, ERASMUS-JMO-2023-MODULE: https://sites.google.com/view/eelitr/?fbclid=IwY2xjawJbRKdleHRuA2FlbQIxMAABHRpxkja7_SvLOzHDyn0e_oKppQvbFhrOCNHAXUhqULOkBYF4muTPhKZcCw_aem_i-13s70MgNhGlHtMi6CRig (виконавці – доценти М. К. Кеда, О. Б. Стрілюк);
- «Європейський досвід протидії дезінформації та пропаганді: базові навички для вчителя майбутнього», № 101127022-NETTING-ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSC : <http://surl.li/iinrls> (менеджер – доц. М. К. Кеда);
- «Гендерна рівність у Європейському Союзі: від історичних витоків до сучасних досягнень», № 101127464 ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH: https://sites.google.com/view/geeuhoma?usp=sharing&fbclid=IwY2xjawJbQy1leHRuA2FlbQIxMAABHXwzN_zFiFYC1zSDXepplgR-Env_9wxNQkefGwZ37QfsdR9y6tBOqgld2A_aem_a7zwNAYM56HVBtCx9VbD4A (керівник – доц. О. Б. Стрілюк, виконавці: доценти О. О. Коваленко, Л. А. Павленко).

Крім цього, викладачі кафедри успішно втілили проєкт «Інфомедійна грамотність: навчись сам – навчи інших» (2021 рік, програма IREX, доценти М. К. Кеда, О. О. Коваленко, Л. А. Павленко, О. Б. Стрілюк), долучалися до інших грантів міжнародного та всеукраїнського форматів, у тому числі у тісній співпраці з колективами інших кафедр Інституту історії. Зокрема, доц. І.І. Еткіна задіяна у проєкті «Голокост в контексті інших геноцидів» Благодійної організації «Благодійний фонд Український інститут вивчення Голокосту «Ткума» («Відродження»), доц. Н.О. Ципляк взяла участь у

реалізації проєкту Erasmus+ KA 171 Staff Mobility For Training, Даугавпілський університет (Латвія, 2024 рік) разом із викладачами кафедри педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін.

Кафедра систематично об'єднує експертний потенціал із колективом кафедри історії України, археології та краєзнавства. Ця взаємодія відбувається у форматі спільних проєктів програми ЄС Erasmus+ (напрямок Jean Monnet), а також у межах виконання 2025 року гранту міжнародного рівня – Магістральної (не)конференції міні-EdCamp Chernihiv «Педагогічна підтримка учасницького кола освітнього процесу в умовах війни» (доценти О.О. Коваленко, Н.О. Ципляк).

Системно відбувається підвищення професійних компетентностей науково-педагогічних працівників, у тому числі у провідних українських ЗВО, наукових установах, європейських університетах (професори В. О. Дятлов, І. В. Кондратьєв, доценти М. К. Кеда, Т. В. Соломенна, О. Б. Стрілюк, Н. О. Ципляк, С. М. Шуміло).

Викладачі кафедри очолюють проєктні групи та входять до їхнього складу для розробки й забезпечення реалізації освітньо-професійних програм першого (бакалаврського) рівня вищої освіти А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта), В9 Історія та археологія, третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти В9 Історія та археологія (доценти М. К. Кеда, О. Б. Стрілюк (гаранти ОП), професор І. В. Кондратьєв, доценти Г. С. Доманова, О. О. Коваленко, Л. А. Павленко, Л. М. Шара (члени проєктних груп ОП).

На базі кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин розробляються науково-дослідні теми: «Держава, церква і суспільство модерної Європи (XVI–XIX ст.): історія та історіографія» (державний реєстраційний номер 0124U003566, керівник – проф. В. О. Дятлов) та «Актуальні проблеми всесвітньої історії та міжнародних відносин в регіональному та глобальному вимірах» (державний реєстраційний номер 0124U003563, керівник – проф. І. В. Кондратьєв).

Функціонують 2 науково-дослідні центри – «НДЦ Європейських студій» (керівник – доц. М.К. Кеда) та «НДЦ вивчення історії релігії та церкви імені Лазаря Барановича» (керівник – проф. В.О. Дятлов). Також діють 4 наукові гуртки: «Сучасна Європа: інтеграційний поступ України» (доц. Т. В. Соломенна), «Всесвітня історія: актуальні питання вивчення та викладання» (доц. О. Б. Стрілюк), «Науково-дослідна робота з історії: шкільні практики» (доц. Л. М. Шара), «Риторика в науково-навчальному процесі» (доц. С. М. Шуміло).

Викладачі кафедри (доценти Г. С. Доманова, І. І. Еткіна, Л. А. Павленко, О. Б. Стрілюк, О. Ф. Тарасенко, Н. О. Ципляк) на постійній основі співпрацюють із педагогами міста й області. Взаємодія здійснюється через Центр професійного розвитку педагогічних працівників Чернігівської міської ради, Чернігівський обласний науковий ліцей, ОКПНЗ «Чернігівська Мала академія наук учнівської молоді», Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Чернігівській області, а також шляхом прямої комунікації з адміністраціями шкіл, учителями та учнівською молоддю.